רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר 'מִילֵּי לֹא מִימְּרָן לְשָׁלִיחַ'. שאילו לדעת רבי מאיר הסובר ש'מילי מימסר לשליח', אין להחתים את הסופר כלל, כיון שיש לחשוש לתקלה, שמא יצוה הבעל לשנים 'אמרו לפלוני שיכתוב הגט, ולפלוני ופלוני שיחתמו'. ושליחים אלו יאמרו לסופר שיחתום, כדי שלא לביישו, ונמצא שחתם הסופר שלא כרצון הבעל. אולם לדעת רבי יוסי הסובר ש'מילי לא מימסר לשליח', אין לחשוש לכך, שהרי לא יכתוב הסופר את הגט אם לא ישמע מפי הבעל. ואם ירצה הבעל ימנה אותו אף על החתימה.

וּמעתה מקשה הגמרא, **אִי** סָלְקָא דַּעְתָּךְ שמּוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ' שבאופן זה 'מילי מימסר לשליח', אם כן אף לדעתו יש לחשוש דִּנְפִיק מִינַּהּ חוּרְבָּא – עלול לצאת מכך אותה תקלה, דְּזִימְנִין [–פעמים] דְּאָמַר לְהוּ לִשְׁנַיִם 'אִמְרוּ לַסּוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְלִפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְיַחְתְּמוּ', וּמְשׁוּם כִּיסּוּפָא דְּסוֹפֵר חָיְישִׁי וּמַחְתְּמֵי לֵיהּ – לסופר, וּבָעֵל לֹא אָמַר הָכִי – שהסופר יחתום, ולכך אף לדעת רבי יוסי יש לפסול חתימת סופר, שהרי עלולה לבוא מכך תקלה. ומזה שמצינו שלדעת רבי יוסי חתימת הסופר כשירה, בהכרח שאף באומר 'אמרו' סובר רבי יוסי ד'מילי לא מימסר לשליח'. ואם כן אי אפשר לתרץ שגם הרישא במשנתינו היא לדעת רבי יוסי, והשמיענו שדווקא אם אמר 'כתובו' פסול אבל אם אמר 'אמרו' הגט כשר.

אֶלָּא מְחַוְּרְתָּא – מתברר כפי שתירצנו לעיל, שהַרְיׁשָא נאמרה לדעת רַבִּי מֵאִיר, ולכך רק אם אמר להם 'כתבו' אינם יכולים לומר לאחרים שיכתבו, אך אם אמר להם 'תנו' בלבד, יכולים הם לומר לסופר שיכתוב משום ש'מילי מימסר לשליח', וְהַסֵּיפָא נאמרה לדעת רַבִּי יוֹסֵי הסובר ש'מילי לא מימסר לשליח' ולכן הבעל עצמו יאמר את הסופר.

תירוץ נוסף: רַב אַשִׁי אָמַר, כּוּלָּהּ – כל המשנה רַבִּי יוֹסֵי הִיא. ומה ששנינו ברישא 'אמר להם כתובו' אינו בדווקא, אלא אפילו 'תנו' אינו מועיל. וְהתנא, בדרך לֹא מִיבַּעְיָא קָאָמַר, כלומר, לֹא מִבַּעְיָא – לא צריך להשמיענו הֵיכָא דְּלֹא אָמַר 'תְּנוּ' אלא רק 'כתבו', אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר להם 'תְּנוּ', לֹא – אינו מועיל שיאמרו לאחר שיכתוב. וְכֵן לֹא מִבַּעְיָא הֵיכָא שאמר 'תנו' אך דְּלֹא אָמַר לְבֵי תְּלָתָא – שלא אמר כן בפני שלשה שאינו מועיל, אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר לְבֵי תְּלָתָא – בפני שלושה 'תנו' לֹא מועיל שיאמרו לאחר לכתוב. וְלֹא מִבַּעְיָא הֵיכָא דְּלֹא אָמַר 'אִמְרוּ לפלוני ויכתוב' שאינו מועיל שיאמרו לאחר לכתוב, אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר 'אִמְרוּ' נַמִּי לֹא מועיל, וזהו ששנינו בסיפא שאינו מועיל עד שיאמר הבעל לסופר 'כתוב' ולעדים 'חתומו'.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב אַשִׁי, כָּתַב סוֹפֵר לִשְׁמָהּ – לשם אשה זו, וְכֵן חָתְמוּ עֵדִים לִשְׁמָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לוֹ – לבעל, וְהבעל נָתַנּוֹ לָהּ, הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ קוֹלוֹ של הבעל שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר כְּתוֹב, וְלָעֵדִים חֲתוֹמוּ. ומבארת הגמרא את ההוכחה מן הברייתא, מה שאמר התנא תיבת 'יִשְׁמְעוּ', כוונתו לְאַפּוֹקֵי [–להוציא] מִמַּאן דְּאָמַר, מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ', אלא אף באשר אומר 'אמרו' הגט פסול, וצריך שישמעו מהבעל עצמו שאומר לכתוב. ומה שאמר התנא תיבת 'קוֹלוֹ', כוונתו לְאַפּוֹקֵי מַדְּרַב כַּהֲנָא אָמַר רַב, שאמר לעיל (עא.) שחרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבים ונותנים גט לאשתו. ומכאן אנו למדים שאין כותבים עד שישמעו את קולו המצוה להם.

משנה

האומר לאשתו זֶה גִּיטֵּךְ **אִם** מֵתִי – אם אמות, ומשמע שרצונו שיחול הגט לאחר שימות, או שאמר זֶה גִּיטֵּךְ מִחוֹלִי זֶה, כלומר, לאחר שאקום ממיטת חוליי, וכיון שמת מחולי זה, נמצא שאין הגט יכול לחול אלא לאחר מיתה, וכן אם אמר זֶה גִּיטֵּךְ לְאַחַר מִיתָה, לֹא אָמַר כְּלוּם, כיון שאין גט חל לאחר מיתה.

אך אם אמר זה גיטך מֵהַיּוֹם **אִם** מֵתִי, או מֵעַכְשָׁיו **אִם** מֵתִי, כלומר, בתנאי שאמות אחר כך, הֲרֵי זֶה גֵּט, משום שהרי זה גט מחיים.

האומר הרי זה גיטך מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה, יש להסתפק בדבריו, אם כוונתו שיחול הגט היום בתנאי שימות אחר כך, והרי היא מגורשת, או שכוונתו לחזור בו, ותיקן דבריו שרוצה שיחול רק לאחר מיתה, ואין גט לאחר מיתה, ולכך הרי זה גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט – ספק גט, וְאִם מֵת בלא בנים הרי אשתו חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת, שמא גט הוא ואסורה על היבם כדין גרושת אוחזו.

האומר לאשתו זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם, **אִם** מֵתִי מֵחמת חוֹלִי זֶה, וְלאחר מכן עָמַד מחליו וְחָלַךְ בַּשּׁוּק, וְשוב חָלָה וּמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ מאיזה חולי מת, **אִם** מֵחֲמַת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת, הרי נתקיים התנאי והֲרֵי זֶה גֵּט. וְאִם לָאו, אלא מחמת חולי אחר שתקפו, אֵינוֹ גֵּט וצריכה יבום.

גמרא

שואלת הגמרא, ממה שנינו במשנה 'זה גיטך אם מתי לא אמר כלום' אַלְמָא – מוכח שאמירת 'אִם מֵתִי' משמעותה בְּאמירת 'לְאַחַר מִיתָה' דָּמֵי, ולכך אינו גט. וְאילו חָדַר תָּנֵי – בהמשך המשנה שנינו, זה גיטך מֵהַיּוֹם **אִם** מֵתִי, וכן מֵעַכְשָׁיו **אִם** מֵתִי הרי זה גט, אַלְמָא – משמע מכך שאמירת 'אִם מֵתִי', לָאו בְּאמירת 'לְאַחַר מִיתָה' דָּמֵי, שאין זה ספק גט, כמו באמר 'מהיום ולאחר מיתה'. ונמצאו דיני המשנה סותרים זה את זה.

מתרצת הגמרא, אָמַר אַבַּיֵי, לשון 'אִם מֵתִי, שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מַשְׁמַע, מַשְׁמַע בְּאומר מֵעַכְשָׁיו יחול הגט אם יתקיים תנאי זה שאמות, וּמַשְׁמַע גם בְּאמירת 'לְאַחַר מִיתָה', לכך בהמשך המשנה שהבעל אָמַר לָהּ לאשה הרי זה גיטך 'מֵהַיּוֹם אם מתי', כיון שהוסיף 'מהיום' אין כוונתו שיחול אחר מיתה אלא הרי זה כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ 'מֵעַכְשָׁיו' דָּמֵי, ומגורשת מהיום על תנאי שימות אחר כך. אך בתחילת המשנה שאמר 'הרי זה גיטך אם מתי' וְלֹא אָמַר לָהּ 'מֵהַיּוֹם', הרי זה כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ 'הרי זה גיטך לְאַחַר מִיתָה' דָּמֵי.

שנינו במשנה, אמר לאשתו זֶה גִּיטֵּךְ **אִם** מֵתִי, לֹא אָמַר כְּלוּם: אָמַר רַב הוּנָא, באופן זה שאמר 'זה גיטך אם מתי' הרי זה ספק גט, וְלכך הרי היא חוֹלֶצֶת ולא מתייבמת, אם מת בעלה בלא בנים.

שואלת הגמרא, וְהָא לֹא אָמַר כְּלוּם' קָתָנֵי במשנה, ומשמע שודאי אינו גט, ומדוע שלא תתייבם. מיישבת הגמרא, כוונת התנא שאמר 'לֹא אָמַר כְּלוּם' היינו רק לענין דַּאֲמַרְתָּא לְעֵלְמָא שמא לא חל הגט, אולם עדיין יש כאן ספק שמא חל הגט, וְלכן לְיָבָם נַמִּי אֲסִירָא, ולכך רק חולצת לו. שואלת הגמרא, וְהָא מְדַּסֵּיפָא – הלא מהסיפא ששנינו שהאומר 'מהיום ולאחר מיתה' חוֹלֶצֶת ולא מתייבמת, מְכְּלָל – משמע דְּרֵישָׁא ששנינו ש'לא אמר כלום' היינו דַּיְבוּמֵי נַמִּי מְיַבְּמָה. מיישבת הגמרא, רב הונא אמר את דבריו לשיטת רבי יוסי החולק על משנתינו. ששנינו בבבא בתרא (קלו.) שנחלקו חכמים ורבי יוסי, באדם הכותב כל נכסיו במתנה לבנו על מנת שיקבלם לאחר מותו, אם צריך שיכתוב בשטר שמתנה זו תחול 'מהיום' ולאחר מיתה, או שאין צריך לכתוב כן, כיון ש'זמנו של שטר מוכיח עליו', שהרי בשטר כתוב זמן של יום הכתיבה והוא מוכיח שכוונת האב להקנות לבנו את נכסיו כבר מעכשיו. ולפי זה יש לומר, שמַתְנִיתִין – משנתינו שאם אמר 'זה גיטך אם מתי לא אמר כלום', היא כְּשיטת רַבָּנָן הסוברים שכל שלא אמר בפירוש 'מהיום' הרי זה שטר וגט לאחר מיתה שאינו כלום. וְרַב הוּנָא שאמר שאם אמר 'זה גיטך אם מתי' אף שלא אמר 'מהיום' הרי זה ספק גט וחולצת ולא מתייבמת, זה משום דְּאָמַר – שסובר כְּשיטת רַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר שאף אם לא אמר 'מהיום' זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו, וכיון שבזמן הכתוב בשטר היה הבעל בחיים, הרי זה גט מחיים.

שואלת הגמרא, אִי רב הונא סבר כְּרַבִּי יוֹסֵי שהזמן הכתוב מוכיח שכוונתו לגרשה היום, אם כן גט גמור הוא וְחַלִּיצָה נַמִּי לֹא תִּיבְעֵי – גם לחליצה לא תזדקק, שהרי אינה אשת המת. וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר, שהטעם שחולצת ואינה מתייבמת הוא משום דְּמִסְפְּקָא לֵיהּ לְרַב הוּנָא אִי הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי שחל הגט מחיים, אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי ואין הגט חל אלא לאחר מיתה, ולכן סובר שצריכה חליצה מספק, וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ – האם מסופק רב הונא כמו מי שההלכה, וְהָא רַבָּה בַּר אֲבוּהּ חָלַשׁ – חלה, עוּל לְגַבֵּיהּ – נכנסו אליו רַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב נַחְמָן, בָּעֵי מִינֵּיהּ [–תשאל] מָרַבָּה בַּר אֲבוּהּ, האם הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אוֹ אֵין הֲלָכָה כרבי יוסי. אָמַר לֵיהּ רב נחמן לרב הונא, טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי לֹא יָדַעְנָא – לאחר מיתה, ואין גט לאחר מיתה, ולכך הרי זה גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט – ספק גט, וְאִם מֵת בלא בנים הרי אשתו חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת, שמא גט הוא ואסורה על היבם כדין גרושת אוחזו.

האומר לאשתו זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם, **אִם** מֵתִי מֵחמת חוֹלִי זֶה, וְלאחר מכן עָמַד מחליו וְחָלַךְ בַּשּׁוּק, וְשוב חָלָה וּמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ מאיזה חולי מת, **אִם** מֵחֲמַת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת, הרי נתקיים התנאי והֲרֵי זֶה גֵּט. וְאִם לָאו, אלא מחמת חולי אחר שתקפו, אֵינוֹ גֵּט וצריכה יבום.

המשך בעמוד פ

הלא את טעמו של רבי יוסי שאמר שאין צריך לכתוב בשטר
'מהיום' איני יודע והֲלָכָה אֵיבָעֵי מֵינֵיהּ – אשאל אותו כמי ההלכה,
כלומר אי אפשר שאסבור שהלכה כמותו מאחר שאיני מבין טעם
דבריו. אָמַר לֵיהּ רב הונא לרב נחמן, אַתְּ בָּעֵי מֵינֵיהּ הֲלָכָה – אתה
תשאל אותו כמי ההלכה, ואילו את טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, אֲנָא אֲמִינָא
לָךְ – אני אבאר לך. בָּעֵי מֵינֵיהּ – שאל רב נחמן את רבה בר אבוה

האם אכן הלכה כרבי יוסי. אָמַר לֵיהּ רבה בר אבוה, הָכִי – כך אָמַר
רַב, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. לְבָתַר דְּנָפַק – לאחר שיצא מרבה בר אבוה,
אָמַר לֵיהּ רב הונא לרב נחמן, חַיֵּינוּ טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי – זהו טעמו של
רבי יוסי שאין צריך לכתוב 'מהיום', משום דְּקָמָבַר זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר
מוֹכִיחַ עָלָיו. הרי שקיבל רב הונא שהלכה כרבי יוסי.
מתרצת הגמרא באופן אחר, אֶלָּא מְסַפְּקָא לֵיהּ לרב הונא

אי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי שזמנו של שטר מוכיח עליו אף כאשר בשעת
מסירה אמר לה בְּעַל פֶּה 'אם מתי', אי לֹא אָמַר כן אלא באופן
שכתוב בשטר עצמו 'אם מתי', שאז הזמן הכתוב בשטר מוכיח
שבמה שכתב 'אם מתי' אין כוונתו לקבוע זמן גירושין אחר
המיתה, אבל אם אמר לה בעל פה 'אם מתי', אפשר שחזר בו מן
הזמן הכתוב בשטר, וכוונתו לגרשה אחר מיתה. וכיון שמסתפק
רב הונא בדבר זה, לכך מצריכה חליצה ואוסרה ביבום. דוחה
הגמרא: וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ לרב הונא בדבר זה, וְהָתְנַן להלן (עו:).
האומר חֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם לֹא בָּאתי – אם לא אחזור ממדינת הים
מָכָאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת הבעל בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ
גֵּט. שהרי אמר שיחולו הגירושין לאחר שנים עשר חודש, וכיון
שמת קודם זמן זה, אין גט לאחר מיתה, ולכך זקוקה היא ליבום.
וְתָנֵי עֲלָהּ בתוספתא, שַׁרַבּוֹתֵינוּ נחלקו על משנה זו, וְהַתִּירוּהָ
לְהִינָּשֵׂא לכל אדם, משום שהגט כשר הוא. וְאָמְרִינָן – ושאלו על
כך, מַאן 'רַבּוֹתֵינוּ' המתירים אותה לינשא, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר
שְׁמוּאֵל, אלו הם בֵּי דִינָא דְּשָׁרוּ מַיְשְׁחָא – הבית דין של רבי יהודה
הנשיא שהתיר שמנן של עובדי כוכבים. וְהטעם שהתירוה
להינשא, משום דְּסָבְרֵי לָהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר 'זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ
עָלָיו', ולכך אף שאמר בעל פה 'עד שנים עשר חודש', כיון שכתוב
בגט זמן נתינת הגט, הרי הזמן הכתוב מוכיח שרוצה לגרשה מיד,
והרי היא מגורשת קודם מיתתו ואינה זקוקה ליבום. ומוכח שסובר
רבי יוסי שזמן הכתוב בשטר מוכיח אף על הנאמר אחר כך בעל
פה. מתרצת הגמרא: אֶלָּא מְסַפְּקָא לֵיהּ לרב הונא בדבר זה, וְהָאָמַר רַבָּא,
יוֹסֵי אף כאשר אמר בְּעַל פֶּה 'אם מתי', אוֹ אֵין הֲלָכָה כמותו אלא
כשכתוב בגט 'אם מתי', ולכך סבר שחולצת ואינה מתיבמת.
שואלת הגמרא: וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ לרב הונא בדבר זה, וְהָאָמַר רָבָא,
האומר חֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם מֵתִי, וְכן הרי זה גיטך שֶׁאֵנִי מֵת, משמעות
דבריו שכוונתו לגרשה מיד בתנאי שימות, ולכך חֲרֵי זֶה גֵּט. אך אם
אמר הרי זה גיטיך כְּשֶׁאָמוּת, וְכן הרי זה גיטך לְאַחַר מִיתָתִי,
משמעות דבריו שרוצה שיחולו הגירושין אחר מיתתו, ולכך אֵין זֶה
גֵּט, שאין גט לאחר מיתה. ומבררת הגמרא, הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן
אמר רבא שאם אמר 'אם מתי' הרי זה גט. אִילֵימָא דְּאָמַר לָהּ 'מֵהַיּוֹם
אם מתי', וְכִרְבָנָן הסוברים שרק אם אמר מפורש 'מהיום' הרי זה
גט, וכי צְרִיכָא לְמֵימַר דין זה, וְהָתְנַן בפירוש במשנתינו, שאם אמר
'מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי חֲרֵי זֶה גֵּט. וְאֶלָּא לָאו רבא דיבר באופן דְּלֹא אָמַר
לָהּ 'מֵהַיּוֹם', אלא אמר בסתם 'אם מתי', וְכִרַבִּי יוֹסֵי הסובר שזמנו
של גט מוכיח שכוונתו לגרשה מהיום. אם כן שָׁמַע מִינָּהּ שֶׁהֲלָכָה
כְּרַבִּי יוֹסֵי שזמן הגט מוכיח אף אם אמר בעל פה 'אם מתי'. משיבה
הגמרא: אמנם לְרַבָּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ שהלכה כרבי יוסי אף כשאמר
בעל פה, אך לְרַב הוּנָא מְסַפְּקָא לֵיהּ, ומשום כך סובר שחולצת
ואינה מתיבמת. הגמרא מיישבת באופן אחר: וְאִי בָּעֵית אֵימָא שאין
ראיה כלל מדברי רבא, כיון שאפשר לומר דִּלְעוֹלָם רבא דיבר
באופן דְּאָמַר לָהּ 'מֵהַיּוֹם אם מתי', וְכדעת רַבָּנָן הסוברים שרק אם
אמר כן בפירוש הגט כשר. וְאף שכבר שנינו דין זה במשנתינו, הָנֵי
לִישָׁנֵי אֲצָטְרִיכִי לֵיהּ – משום אותם לשונות האחרים שהזכיר רבא
הוצרכו דבריו, והשמיענו שלשון 'שֶׁאֲנִי מֵת' כְּ'אִם מֵתִי' דָּמֵי. ולשון
'כְּשֶׁאָמוּת' כְּ'לְאַחַר מִיתָתִי' דָּמֵי. מביאה הגמרא לשון אחרת: וְאִיבָּא
דְּמַתְנֵי לָהּ את דברי רב הונא אַסֵּיפָא – על הסיפא של הרישא של
משנתינו, באומר חֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי, לֹא אָמַר כְּלוּם. ועל כך אָמַר
רַב הוּנָא, וּלְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הסובר שזמנו של גט מוכיח עליו, וכאילו
אמר בפירוש 'מהיום ולאחר מיתתי', הרי זו חוֹלֶצֶת ולא מתייבמת,
כיון שיש להסתפק אם מה שאמר 'לאחר מיתתי' תנאי הוא, ורצונו
שיחול הגט מהיום אם ימות, והרי זה גט, או שהוא חזרה ממה
שאמר בתחילה 'מהיום' ומעתה אין רצונו שיחול הגט מהיום אלא
לאחר מיתה, ואין זה גט. שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא שלדעת רבי יוסי
חולצת ולא מתייבמת. שהרי מְסַפְקָא לְרַבָּנָן חוֹלֶצֶת – כשם
שבסיפא של המשנה לדעת חכמים, כאשר אומר בפירוש 'מהיום
ולאחר מיתה' חולצת ולא מתייבמת, רֵישָׁא נַמִּי שאמר 'הרי זה
גיטיך לאחר מיתה', לְדעת רַבִּי יוֹסֵי הרי זה כאומר 'מהיום ולאחר
מיתה', וחוֹלֶצֶת ולא מתייבמת. משיבה הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא – בלא
דברי רב הונא היינו אומרים דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּהָא – באומר 'מהיום
ולאחר מיתה' כְּרַבִּי יוֹסֵי שבאופן זה גִּיטָּא מֵעַלְיָא חַיֵּי
– גט גמור הוא, וְחָלִיצָה נַמִּי לֹא תִּיבָּעֵי – ואף חליצה אינה צריכה,
מפני שסובר שזה לשון תנאי ולא חזרה, ושלא כדעת רבנן במשנה
שהוא ספק תנאי ספק חזרה וחולצת, קָא מַשְׁמַע לָן רב הונא, דְּלֹא
רַבִּי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי לענין 'מהיום ולאחר מיתה'. ומבארת הגמרא
מנין לו לרב הונא שחלוקים הם בשיטתם, רַבִּי לֹא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי
יוֹסֵי, דְּקָתָנֵי – שהרי בברייתא המובאת בגמרא להלן אמר רבי
לענין מהיום ולאחר מיתה 'כָּזֶה גֵּט', ומהלשון 'כזה' משמע
שדווקא כשאמר 'מהיום' הגט כשר, וּלְמַעוּטֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי – להוציא
משיטת רבי יוסי הסובר שאף אם לא אמר 'מהיום' הרי זה גט. וְכן
רַבִּי יוֹסֵי לֹא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי, דְּקָתָנֵי – שהרי אף רבי יוסי אמר
בברייתא להלן לענין תנאי בגט 'כָּזֶה גֵּט', ומשמע שכוונתו לְמַעוּטֵי
דְּרַבִּי – להוציא משיטת רבי הסובר ש'מהיום ולאחר מיתה' הוא
תנאי והרי זה גט, אלא בשיטת רבנן שהוא ספק תנאי ספק חזרה
והרי זה ספק גט וחולצת. רַבִּי מַאי הִיא – היכן אמר רבי 'כזה גט',
דְּתַנְיָא, הרי זה גיטך 'מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה', הרי זה גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט – ספק
גט, כיון שהוא ספק תנאי ספק חזרה, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי אוֹמֵר, כָּזֶה
גֵּט – הרי זה ודאי גט, כיון שהוא תנאי ולא חזרה. רַבִּי יוֹסֵי מַאי הִיא
– היכן אמר 'כזה גט', דְּתָנָן במשנה להלן (עה:). שאם אמר הבעל
לשלוחיו 'כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתי ממדינת הים מִיכָּן
וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּכְתָבוּהוּ השליחים את הגט בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר
חֹדֶשׁ, וְנָתְנוּ לאשה לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט, כיון שלא כן
אמר, אלא שאף יכתבו הגט לאחר שנים עשר חודש. רַבִּי יוֹסֵי
אוֹמֵר, כָּזֶה גֵּט – הרי זה גט, כיון שהבעל הקדים לומר 'כתבו ותנו'
קודם 'אם לא באתי', הרי שכוונתו כתבו עכשיו ותנו לאחר שנים
עשר חודש אם לא באתי:

שנינו במשנה: זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מֵחוֹלִי זֶה, וְעָמַד וְחָלַךְ בַּשּׁוּק
כו' וחלה ומת, אומדין אותו, אם מחמת חולי הראשון מת, הרי זה
גט, ואם לאו אינו גט: אָמַר רַב הוּנָא, שכיב מרע, דין גִּיטּוֹ הוא כְּדִין
מַתָּנָתוֹ. מַה מַּתָּנָתוֹ שנותן לאחר מחמת חליו, אִם עָמַד ונתרפא
מחליו, חוֹזֵר – יכול לחזור בו ובטלה מתנתו, כיון שלא נתן המתנה
אלא על דעת שימות, אַף גִּיטּוֹ שנתן לאשתו מחמת חליו, אִם עָמַד
ונתרפא מחוליו, חוֹזֵר בו ובטל הגט, שלא נתן לה הגט אלא מפני
שהיה ירא שימות ותיפול אשתו ליבום. וכן דין מתנתו כדין גיטו,
וּמַה גִּיטּוֹ של שכיב מרע, אַף עַל גַּב דְּלֹא פָּרִישׁ – אף שלא פירש
דבריו, אלא כֵּיוָן דְּאָמַר כְּתוֹבוּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר תְּנוּ את הגט
לאשתי, כותבים ונותנים אותו לאשתו, שאנו אומרים שכוונתו
היתה לומר אף 'תנו', אלא שמחמת פחד המיתה לא פירש דבריו,
אַף בְּמַתָּנָתוֹ של שכיב מרע, כֵּיוָן דְּאָמַר תְּנוּ לפלוני מנכסי, אַף עַל
גַּב דְּלֹא קָנוּ מִינֵּיהּ – אף שלא קנו מידו בקנין לזכות במתנה עבור
אותו פלוני, מתנתו מתנה, כיון שתקנו חכמים שדברי שכיב מרע
אף בלא קנין הרי הם ככתובין וכמסורין. מקשה הגמרא על רב
הונא: תָּנַן במשנתינו, שאם אמר זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מֵחוֹלִי זֶה,
וְעָמַד וְחָלַךְ בַּשּׁוּק, וְשוב חָלָה וּמֵת, אוֹמְדִים אוֹתוֹ, אִם מֵחֲמַת חוֹלִי
הָרִאשׁוֹן מֵת הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו, אֵינוֹ גֵּט. וְאִי אָמְרַתְּ שכיב מרע
שנתן גט, אִם עָמַד ונתרפא מחליו, חוֹזֵר ובטל הגט, לָמָּה לִי אוֹמְדָנָא
מחמת איזה חולי מת, הֲרֵי עָמַד הוא מחליו, ובטל הגט מאליו.
מתרצת הגמרא: אָמַר מַר בְּרִירַּה דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּא, משנתינו
אינה מדברת בשעמד ונתרפא מחליו לגמרי, אלא שֶׁנִּיתַּק מֵחוֹלִי
לְחוֹלִי – שיצא מחולי זה ומיד חלה בחולי אחר, ולכך צריך לאמדו
אם מת מחמת חולי הראשון או השני, ואילו דברי רב הונא לא
נאמרו אלא כאשר בא לכלל רפואה שעה אחת. מקשה הגמרא:
וְהָא עָמַד קָתָנֵי במשנתינו ומשמע שעמד מחליו ונתרפא. מתרצת
הגמרא: אין פירוש 'עמד' שעמד מחליו ובא לכלל רפואה, אלא
עָמַד מֵחוֹלִי זֶה וְנָפַל לְחוֹלִי אַחֵר, ואף על יציאה מחולי אחד
למשנהו שייך בו לשון עמידה. מקשה הגמרא: וְהָא 'הָלַךְ בַּשּׁוּק'
קָתָנֵי, ואם הוא ניתק מחולי לחולי כיצד הוא הולך בשוק. מתרצת
הגמרא, אין כוונת המשנה שהלך בשוק כאדם בריא, אלא הָלַךְ עַל
מִשְׁעַנְתּוֹ – נשען על מקלו, ואכן מדובר שנפל מחולי לחולי.